

ideaal, maar je hebt ook het reëel bestaande socialisme in het Oostblok. In de cultuur heb je de ronkende frases, de hogeborstzetterij, het hoog-opgeven over het zoveel betere buitenland: allemaal verwijzen ze naar utopische, niet bestaande idealen. In vergelijking daarmee is bij voorbeeld het Antwerpse socialisme met zijn perfide voorkeur voor het Ivonne-Lex-theater zeker niet ideaal. Maar met die realiteit moeten we leven. Ik noemde het een walgelijk mengsel van provincialisme/chauvinisme ("onze mensen"), plat-materialisme en verbueraucratiseerde sociale structuren. Misschien ben ik nog wat lelijke woorden vergeten, maar zo kun je het min of meer definiëren. Maar zonder dat mengsel bestonden niet: KNS, TIL, Appeltje, Raamtheater, Meirtheater, Fakkeltheater, INS, Echt Antwarps Theater, en ik zal nog wel een of ander vergeten. Volgens Geert Opsomer ware het waarschijnlijk beter dat al die dingen er niet waren. Laten we vriendelijk zijn en zeggen dat Raamtheater, INS en af en toe het Fakkeltheater desnoods voor Opsomer mogen blijven. Dan moet er nog veel afgeschaft worden. Bovendien zijn TIL, Appeltje, Meirtheater, Echt Antwarps Theater niet zomaar afschaf-gevoerd. Als dit laatste zelfbedruipend is en dus moet mogen, dan zal zelfs Opsomer misschien de KNS toch willen bewaren.

Terug naar het reëel bestaande, Antwerpse socialisme! Zelfs in de meest verfoeilijke dingen vind je nog iets goeds (Hitler hield van honden). Dus zit er zeker in dat Antwerpse socialisme ook wel wat positiefs. Een beetje chauvinisme in Vlaanderen kan geen kwaad: met een Raamtheater hebben we nog geen BURG-theater, maar liever één raampje dan niks. Sociale structuren, hoe verbueraucratiseerd ook, zijn een nuttig vangnet in deze neoliberale crisistijden. En zelfs in het platste materialisme zit een filosofische kern (het zogeheten materialisme), nog altijd nuttig in de strijd tegen pseudo-religieuze glitter en dito goeroes. Om het met een boutade samen te vatten: het is niet omdat ik *De Morgen* (ook een produkt van dat Antwerpse socialisme) zo slecht vind en dus *De Standaard* en *De Volkskrant* erbij neem, dat ik deze aanwezigheid in onze pers niet belangrijk zou vinden. In de redenering van Opsomer ware *De Morgen* al een tijdje opgedoekt. In mijn redenering is het waarachtig "een garant voor continuïteit en traditie", wat betreft de — toegegeven: vaak nogal modderig bedreven — "durvende" journalistiek. Precies zo garanderen de A-gesellschaften dat o.a. de INS-mensen er konden weglopen, dat het Raamtheater er zich tegen kan afzetten en dat Geert Opsomer er vernietigende frases over kan debiteren (wat ook zijn nut heeft, anders zat ik hier niet te schrijven en u niet te lezen). Ik wil maar zeggen: voor er uit de reëel bestaande culturele krachten van dit landje iets naar boven komt wat Opsomer en mij bevreemdt, moet er heel lang een dure infrastructuur zijn die een ineenstor-

ting zoals die van de Belgische Rock in 1983 voorkomt. En die vooral de professionaliteit in stand houdt waaruit ooit hier en daar geïnspireerde, zinnige producties kunnen ontstaan.

Ik wil dit als slot illustreren met een marginaal geval: het ten onrechte opgedoekte, zelden kwalitatief hoogstaande Nieuw Vlaams Theater. Dat bracht jaarlijks vier (!) creaties van Vlaams werk. Op tien jaar tijd waren dat ongeveer 40 creaties, precies evenveel als jaarlijks in de Bondsrepubliek. Wanneer in dit laatste land een aantal auteurs naar voren zijn gekomen die het buitenland (het onze bij voorbeeld) veroverden, dan gebeurde dat op basis van een infrastructuur die 400 creaties mogelijk maakte. Het falen van het NVT was m.a.w. veeleer een statistisch fenomeen dan de schuld van Wil Beckers. Wie in gierige termen denkt over cultuur, zal al zijn grootse visioenen nooit verwezenlijken bij gebrek aan een infrastructuur, aan een garant voor continuïteit en traditie. Kijk ook de Britse cijfers maar eens na, wat het promoveren van de inheemse cultuurproductie betreft. Eén Pinter maakt de continuïteit en de traditie niet, de bestaande infrastructuur deed dit wel.

Leo Geerts

1) Anniek Grobben, *Hedendaagse Belgische Rock-muziek in relatie tot het Buitenland*, Provinciaal Hoger Instituut Toegepaste Communicatie, 1988, Antwerpen (ongepubliceerd).

2) Nog voor Patrick Dewael dit kon lezen, bracht hij deze boutade in de praktijk door Mortier een cumul te geven in onze — alweer geredde — opera.

3) Ook deze boutade werd al in de praktijk gebracht: de herrie rond Mortiers cumul was fraai.

Creatiepremies voor dramaturgie

Voortaan kunnen door het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zg. creatiepremies worden toegekend aan Vlaamse toneelauteurs. Daartoe moet een beroepsgezelschap een auteur de opdracht geven een avondvullend stuk te schrijven en de verplichting aangaan het werk te creëren.

Het honorarium wordt door de Vlaamse Gemeenschap rechtstreeks aan de auteur uitbetaald. Maximaal kan per opdracht 750.000 frank worden toegekend. De auteur kan evenwel voor meer dan één opdracht per jaar in aanmerking komen.

Elk beroepstoneelgezelschap dat een auteur wenst te engageren, kan een aanvraag indienen, in vijftien exemplaren en ten laatste op 1 oktober, bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, t.a.v. de heer R. Elsen, wnd. inspecteur-generaal van de Dienst Letteren en Dramatische Kunst, Koloniënstraat 29-31, lokaal 4.13, 1000 Brussel (tel. 02/510.35.98).

De aanvragen worden beoordeeld door een commissie, samengesteld uit twee leden van de Raad van Advies voor de Toneelkunst en twee leden van de Commissie van Advies ter Bevordering van de Nederlandse Letterkunde in België. Zij adviseert de Gemeenschapsminister van Cultuur.

Gelezen

„En cultuur met de grootste K, dat is Opera. Waar in Amsterdam (geen alternatief voor Antwerpen als Kulturhoofdstad?) het woordje Stopera betekend dat je het Stadhuis op de Bühne van de nieuwe Opera moet zoeken, zou Stopera in Antwerpen moeilijk iets anders kunnen betekenen dan „stop dat gejack in en om die Opera!”

Opera en haven hebben dit gemeen: om Aantwaarpse Kultuur uit te dragen hebben ze beiden een smak geld van de nationale gemeenschap nodig. En dat krijgen ze nog ook!”

L.J., *Aantwaarpse gaizegaai veurmaai...* in *Intermediair*, Weekblad voor kaderleden, 6 juni 1988.

„Die raad (*de Raad van Advies voor de Toneelkunst*) is samengesteld uit kollega's die mijn vel willen. Ze zijn jaloers, je kent dat toch wel. Ik ben beroemd, ik werk hard. Zonder relaties, ik ben van geen enkele partij of groep lid. Ik ben alleen ACOD'er, maar dat is nog van in de tijd dat iedereen dacht dat er niets anders bestond. Ik denk dat ik zelfs ooit nog van twee vakbonden tegelijk lid ben geweest. In het buitenland wil men fortuinen voor mij betalen. Maar dat weiger ik. Ik werk gratis voor mijn levenswerk, voor TIL. Maar ondertussen kumulieren de mannen van het Mechels Miniatuurtheater. De gebroeders Verreth hebben alle twee al in de raad gezeten. Zij brengen platvoers teater voor het MMT én houden zich dan nog bezig met derderangsfilmjes. (...) Maar het is allemaal eenvoudig als je het gemeentebestuur van Mechelen op kreeftensoep uitnodigt. Als ik zou willen kon ik nogal een boekje opendoen over het teater in Vlaanderen.”

Ivonne Lex in *Het Grote, Ongekuisde Mevrouw Lexicon* volgens Jan De Zutter in *De Morgen*, vrijdag 17 juni 1988.

„Wij kweken te veel vakidioten. Onderwijs moet ook cultuurverruimend werken. De hele Vlaamse executieve speelt te veel op zakelijkheid. Alles draait rond het thema „wat koop ik daar voor?“, en dat leidt dan naar een generatie die enkel nog aandacht kan opbrengen voor Torhout-Werchter, maar nooit naar het teater gaat. Wij mogen ons daar niet bij neerleggen, en aan de Vlaamse autonomie een inhoud verschaffen die niet ophoudt bij het zakelijke.”

Jaak Gabriëls, partijvoorzitter, in een interview met Guido Fonteyn, *De Volksunie in de regering*, Gabriëls: *zelfbestuur is einddoel*, in *De Standaard*, maandag 27 juni 1988.

„Er is gezegd: Piccoli kiest opeens voor de veilige weg, hij gaat repertoir-

retoneel doen. Dat is zo iets stoms: het spelen van Tsjechov, Shakespeare, Marivaux en Schnitzler heeft absoluut niets veilig, er zijn evenveel valkuilen, mysteries en vragen als bij welke avant-garde-auteur dan ook, al hebben honderden mensen voor je die rol ook gespeeld. Voor elke voorstelling lees ik mijn tekst weer door, niet omdat ik de woordjes niet meer zou weten, maar omdat er altijd nieuwe betekenissen zijn te ontdekken. Het publiek helpt je op die ontdekkingsreis. Ik ga nooit op met het gevoel van: hier ben ik, jullie moeten naar mij kijken; ik wil geen passieve aandacht. Het publiek is een partner die reageert met ontroering, woede of verwarring. En het blijkt dat ze nog evenzeer in verwarring kunnen raken door *La cerisaie (De kersentuin)* of *La fausse suivante*, teksten die ze ooit op school hebben gelezen, als door een nieuw stuk van Koltès of als in 1950 door Boris Vian. Dat is opwindend en stimulerend om te merken, want verwarring is de meest creatieve van alle emoties.”

Michel Piccoli in *De motor van alles is het geluksgevoel dat iemand me in een film wil hebben in Vrij Nederland*, 9 juli 1988.

„Een stuk waar publieke belangstelling voor bestaat, leeft. De rest is dood. Dat zijn de harde theaterfeiten.”

„Onze politici houden dood teater in leven, en maken het levend teater dood.”

Walter Tillemans, artistiek directeur van het Nieuw-Ensemble-Raamtheater, tijdens zijn persconferentie over het seizoen '88-'89, geciteerd in *De Standaard*, resp. vrijdag 19 en donderdag 25 augustus 1988.

„Ik heb van dichtbij de ontwikkeling meegemaakt naar het soort theater dat zoveel voorkennis en intellectuele bagage van de toeschouwers vraagt, dat het over hun hoofden heen gaat. We begonnen dan met 300 mensen in de zaal en eindigden met 30.

Begrijp me goed, ik vind absoluut dat er plekken moeten zijn waar dat soort theater gemaakt kan worden. Maar ik heb ook gemerkt hoe desoriënterend voor het publiek al die uitsplitsingen binnen het toneelaanbod zijn. Het is steeds moeilijker je met een groep te identificeren. Een paar jaar geleden hoefde ik alleen maar een affiche van Globe op te hangen en de zaal zat vol. Het publiek kwam voor die club van Gerardjan Rijnders, ongeacht het stuk dat ze speelden. De mensen willen toch een duidelijk beeld, een plaatje, van een groep hebben.”

Eric Antonis in een interview met Hanny van der Haast, *Uit een kale akker trek je geen talent in Trouw*, donderdag 25 augustus 1988.